

STANOVISKO PIRÁTŮ K MIGRACI 2024

Pirátská strana vnímá nutnost komplexního přístupu k migraci. Usilujeme o udržení bezpečí, spravedlnosti a svobody. Jsme si vědomi lidskoprávních, ekonomických, ale i bezpečnostních aspektů migrace. Jako Piráti chceme být v čele řešení nových výzev.

Jasně rozlišujeme mezi legální a nelegální migrací. Věříme ve společné řešení neregulované migrace na úrovni Evropské unie i dalších úrovních mezinárodní spolupráce. V souladu se zásadami právního státu a ochranou lidských práv klademe důraz na efektivní opatření proti narušování našich hranic.

V otázce legální migrace zastáváme dodržování mezinárodních úmluv v otázce azylu a prosazujeme jasné a férové podmínky pro zahraniční pracovníky a zaměstnavatele. Důležitým prvkem zvládnutí migrace je efektivní integrace nově příchozích do naší společnosti. Ta musí doprovázet všechny formy legální migrace.

Náš přístup k migraci stojí na následujících principech:

- 1. Silná společná evropská hranice.** Podporujeme evropskou spolupráci v oblasti bezpečnosti včetně rychlejších návratů a přísnějších kontrol. I v těchto případech nicméně budeme dbát na to, aby byl náš přístup rozumný a v souladu se zásadami humanity, které jsou součástí našich hodnot. Odmítáme výzvy ke střílení lidí či potápění lodí a zneužívání tématu migrace jako nástroje pro rozdělování společnosti.
- 2. Dodržování mezinárodních závazků u žadatelů o azyl.** Lidem, kterým hrozí v jejich zemi smrt, pronásledování či diskriminace, dokážeme poskytnout ochranu. Tito lidé mají právo požádat o azyl v první bezpečné zemi Evropské Unie, do které vstoupí. Žadatelům, kterým žádné nebezpečí v domovské zemi nehrozí, nelze azyl přidělit. Usilujeme o to, abychom tyto situace řešili v těsném sousedství země konfliktu, aby nedocházelo k hromadění lidí na hranicích. Díky dohodě v Evropské unii máme jistotu, že v případě krize s námi budou ostatní státy solidární a že nebudeme nuceni do přemístování lidí.
- 3. Jasné podmínky pro zahraniční pracovníky a zaměstnavatele.** Zahraniční pracovníky potřebujeme, aby naše země hospodářsky vzkvétala. Stále nám zbývá obsadit více než 200 000 pracovních míst. Nejen zdravotní sestry z Ukrajiny, ale i pečovatelé z Filipín už teď zaplňují kritická pracovní místa a starají se o naše seniory. Stavebnictví bez zahraničních pracovníků taky fungovat nebude. Podporujeme proto zjednodušení administrativních procesů pro zaměstnavatele a férové podmínky pro nově příchozí. Tyto podmínky musí být nastaveny tak, aby zaměstnávání cizinců nepoškozovalo práva a ekonomické podmínky českých občanů.

4. **Integrace všech, kteří splní podmínky pro legální přistěhování.** Komplexní integrační strategie je podmínkou pro efektivní fungování azylového systému a pracovní migrace. Na integraci se musí podílet nejen stát, občanská společnost ale i zaměstnavatelé. Ti by se měli na integraci svých zaměstnanců do české společnosti podílet také finančně. Potenciálním problémům chceme předejít posílením stávající infrastruktury a aktivním společenským dialogem. Proto vnímáme také nutnost aktivního zapojení samotných cizinců. Jsme si vědomi, že v nedávné minulosti i z naší vlasti odcházeli do cizích zemí emigranti a že tito byli nejen přijímáni ale i úspěšně integrováni.

PIRÁTSKÝ POSTOJ K BEZPEČNOSTI

Neregulovaná migrace je doprovázená řadou bezpečnostních problémů. Tlak na hranicích se stal nástrojem hybridního boje s cílem narušení integrity EU a jejích členských států. Především terorismus a jeho spojení s neregulovanou migrací potom polarizuje společnost. Musíme brát v potaz, že každý nemusí přicházet s dobrými úmysly a není naší povinností vyplývající z mezinárodních úmluv přijmout naprosto každého. Naší povinností je zajistit bezpečí. Proto považujeme za nezbytné chránit naše hranice společně s členskými státy EU a ve spolupráci s našimi dalšími mezinárodními partnery.

Mezinárodní spolupráce jako základ prevence neregulované migrace

Prosazujeme koordinovanou politiku prevence zprostředkování neregulované migrace ve spolupráci s EU a mezinárodními partnery. Na komplexních opatřeních proti vzniku neregulované migrace chceme spolupracovat se zeměmi, které se často na vytváření podmínek pro vznik takové migrace spolupodílejí. Problémy vznikají kvůli konfliktům ve výchozí zemi, nedostatečné informovanosti o podmínkách udělení azylu či víza, stejně jako kvůli netransparentním pravidlům pro migraci. Kvalita správních institucí v zemích původu migrantů má zásadní dopad na aktivity organizací zajišťující neregulovaný vstup do EU a tedy i do ČR. Podporujeme posilování instituce právního státu ve třetích zemích, budování společných zastupitelských úřadů ve vhodně vytipovaných zahraničních oblastech a sdílení informací o migraci mezi jednotlivými státy.

Nutná je také podpora kampaní strategické komunikace ve výchozích zemích migrace s cílem upozornit na rizika spojená s migrací, zvýšení informovanosti o podmínkách poskytnutí azylu či víza, a vyvrácení zažitých mýtů a falešných představ EU jako cílové destinaci.

Řešení problému nelegálního překračování hranic

Restriktivní opatření paradoxně vytvářejí trh pro pašerácké organizace a možnosti vykořisťování lidí. Většina žadatelů o azyl z neevropských států jsou lidé přicházející za prací

a tuto skutečnost je nutné reflektovat. Součástí řešení problému je proto navýšení kontrolovaného počtu bezpečných legálních cest do EU, které je také součástí našeho plánu pro nastartování ekonomiky. Legální cesty je možné hlídat, monitorovat a příchozí osoby odbavovat dle platných zákonů a mezinárodních norem. Tímto způsobem také zvýšíme vlastní informovanost o lidech, kteří k nám přicházejí, a budeme moci zajišťovat i zvyšovat svou bezpečnost.

Středozemní moře je místem, přes které vede nejnebezpečnější migrační trasa na světě. Od roku 2014 jen na této trase podle odhadů zemřelo více než 28 000 lidí. Jsme přesvědčeni, že je humanitární odpovědností a morální povinností EU zastavit tyto ztráty na životech. Zároveň zcela odmítáme kriminalizaci nevládních organizací zachraňujících životy a odsuzujeme jakékoliv stěžování vyloďování zachráněných migrantů. Naším zájmem je ukončení pašování osob, abychom nemuseli řešit morální dilemata, jako je dodržování pravidel legální migrace vs. záchrana lidí, kteří se při pokusu o nelegální vstup do EU dostanou do ohrožení života.

Návratová politika

Naším zájmem je ukončení pašování osob, abychom nemuseli řešit morální dilemata, jako je upřednostňování dodržování pravidel legální migrace před záchranou lidí, kteří se při pokusu o nelegální vstup do EU dostanou do ohrožení života. Pokud nebude žadatel o mezinárodní ochranu úspěšný, EU a její členské státy musí zajistit jeho návrat do země původu. Návraty musí být v souladu s mezinárodními dohodami o ochraně lidských práv. Ochota států, odkud migranti pocházejí, vůči návratové politice, by se měla na straně evropských zemí naopak odrazit v určité vstřícnosti v oblasti vízové politiky. Tím se naváže oboustranně výhodná spolupráce. Podporujeme rovněž program dobrovolných návratů, kdy odpadají přebytečné náklady jak státu, tak ilegálně pobývajícím cizincům.

AZYLOVÝ SYSTÉM MUSÍ BÝT SPRAVEDLIVÝ PRO VŠECHNY

Piráti podporují jednotnou migrační a azylovou politiku, která zohledňuje jak lidská práva, tak zájmy na prosperitě členských států. Válka na Ukrajině ukázala, že společná a efektivní řešení najít dokážeme.

Odmítáme povinné kvóty. Členské státy by měly být motivovány k dobrovolnému převzetí části žadatelů o azyl z přetížených států, například adekvátním finančním příspěvkem z rozpočtu EU. Piráti zároveň zdůrazňují sdílení zodpovědnosti a princip solidarity mezi členskými státy jako hlavní zásadu při řešení krizových humanitárních situací, podobně jako jsme to ukázali při zvládnutí příchodu uprchlíků z Ukrajiny.

Systém na hranicích musí zajistit dodržování zákonů České republiky, ale přitom zohledňovat lidská práva příchozích. Ulehčení zátěže může například přinést systém sloučení rodiny pro ty, jejichž žádost byla již schválena. Zohlednění co největšího počtu rodinných vazeb má smysl, protože zajišťuje rychlejší přesuny většího počtu osob, snižuje zatížení členských států na vnějších hranicích. Také přináší pozitiva z hlediska integrace skrze již existující sociální vazby.

Lidé, kterým hrozí v jejich zemi smrt, pronásledování či diskriminace, mají právo požádat o azyl v první bezpečné zemi Evropské Unie, do které vstoupí. Žadatelům, kterým žádné nebezpečí v domovské zemi nehrozí, nelze azyl přidělit. Schvalujeme i myšlenku jednotné žádosti o azyl pro všechny členské země EU, přičemž musí být v první řadě brán zřetel na bezpečnostní zájmy na slučování rodin a jazykovou vybavenost, stejně jako možnosti jednotlivých států zvládat případné navýšení počtů žadatelů o azyl. Tím se výrazně omezí převaděčství a zároveň by se takovým krokem snížil nápor na evropské půdě.

MODERNÍ A HUMÁNNÍ PŘÍSTUP K PRACOVNÍ MIGRACI

Ekonomika se bez pracovní migrace neobejde

Zaměstnávání cizinců na všech pomyslných pozicích představuje strategickou potřebu pro fungování naší země. Více jak 900 000 pracujících cizinců v ČR se již dnes významně podílí na daňových příjmech a odvodech na sociálním a zdravotním pojištění. Česko, podobně jako Polsko, se tak výrazným způsobem otevřelo imigraci ze zahraničí ze vzdálených států jako Indie nebo Nepál - přibližně od roku 2015 pracovní imigrace ze zahraničí rapidně roste ze všech koutů světa.

Musíme reagovat na snižující se porodnost a stárnutí evropské populace. Evropské státy v jejím důsledku bez pracujících cizinců brzy nebudou schopny poskytnout dostatek pracovní síly. V současnosti v Česku evidujeme více než 280 000 neobsazených pracovních míst. Před ruskou invazí na Ukrajinu se jednalo až o 360 000 míst a tohle číslo se zvyšovalo řádově o desítky tisíc každý rok.

Jsme přesvědčení, že dlouhodobé zaměstnávání cizinců se může stát efektivním nástrojem pro udržitelnost veřejných financí prostřednictvím daňových příjmů a odvodů na sociální a zdravotní pojištění.

Podporujeme proto možnost dlouhodobého zaměstnávání cizinců a lákání zejména vysoce kvalifikovaných. Uvědomuje si však potenciální dopady zvýšené imigrace na růstu mezd a vytížení veřejných služeb. Tuto problematiku musíme brát v potaz a přistupovat k ní racionálně.

Efektivní a etický imigrační systém

Stávající systém je nevyhovující a překonaný. Je nezbytné posílit kapacity a odstranit administrativní překážky pro pracovní migraci, kterou nutně potřebujeme. Prosazujeme proto zjednodušení agendy pro získání pracovního povolení.

Neefektivní byrokracií trpí firmy podnikající na území ČR, které potřebují zaměstnance. Podporujeme programy ekonomické migrace, ale je nezbytné, aby nesloužily pouze velkým hráčům. Současný systém zvýhodňuje velké firmy, které si mohou dovolit provést svůj nábor v zahraničí nebo využívat služeb velkých pracovních agentur. Malé podniky nejsou kvůli nízkým administrativním kapacitám na zastupitelských úřadech a nedostatku kontaktů v zahraničí schopny přivést potřebné zaměstnance. V tomto ohledu vítáme návrh Evropské komise pro vytvoření "rezervoáru talentů v EU".

Programy ekonomické migrace ale musí zohledňovat etický nábor nových zaměstnanců. Stěžejní je zvýšit přístup k informacím o procesu migrace, především o vlastních právech jako nově příchozích pracovníků či mezinárodních studentů, a to již v zemích původu. Problematická je často vysoká závislost na zprostředkovatelích a zaměstnavatelích, včetně

vysokých nákladů na cestu. Tyto výzvy často pramení z komplikované a netransparentní byrokracie a spoluvytvářejí podmínky pro pašerácký trh.

Transformace ekonomiky s důrazem na růst konkurenceschopnosti a na odvětví s vyšší přidanou hodnotou přináší růst kvalifikace Čechů. Musíme tedy počítat také se zaměstnáváním cizinců na nízko kvalifikované pozice v sektorech, kde Češi ztrácí zájem pracovat. Stejně výzvě čelí i ostatní evropské země, které Česku přímo konkurují v lákání zaměstnanců ze zahraničí. Stěžejní je proto například zjednodušení nostrifikace kvalifikací a akademických titulů, aby nedocházelo k plýtvání kvalifikacemi a talenty.

Revize směrnice o jednotném povolení

Zjednodušení zaměstnávání cizinců je celoevropská výzva. Revize směrnice o jednotném povolení by měla snížit problematickou závislost zahraničních pracovníků na agenturách a tlačit na společenskou zodpovědnost zaměstnavatelů, stejně jako umožnit prodloužení jejich povolení k pobytu a využití jejich kvalifikací.

INTEGRACE CIZINCŮ – ODPOVĚDNÝ A KOMPLEXNÍ PŘÍSTUP

Pro ČR je byrokraticky náročné zvládnout integraci příchozích uprchlíků z Ukrajiny. Chybějí učitelé, sociální pracovníci, úředníci a další nezbytně nutné profese pro plynulou integraci. Z důvodů dynamicky se vyvíjející situace je potřeba vytvořit plán, který zahrnuje navýšení kapacit napříč všemi podstatnými aktéry integrace. Jedná se zejména o školství, zdravotnictví, státní správu, zájmové skupiny i neziskové organizace a další, kteří se významnou částí podílí na komplexním plánu začlenění cizinců. Proto je zásadní aktualizovat Konceptci integrace cizinců Ministerstva vnitra z roku 2016

Za každých okolností musíme počítat s usazováním cizinců v Česku, k němuž dlouhodobě bude dále docházet. Piráti proto prosazují komplexní přístup k integraci nově příchozích, včetně administrativně přístupnějších a spravedlivých možností pro získání trvalého pobytu i občanství. Potřebujeme nastavit nový, fungující rámec pro komplexní integrační politiku ČR se všemi nutnými aktualizacemi. Je potřeba zajistit dostatečné financování integračních programů a pracovat na lepším propojování aktérů i zvyšování jejich povědomí o tom, co vše úspěšná integrační politika obnáší a jaká je jejich role a odpovědnost.

Do integrační politiky musí být po vzoru dobré praxe více zapojeni aktéři státní správy na národní, krajské i obecní úrovni, zaměstnavatelé, další zájmové skupiny (např. odbory, Svaz průmyslu a dopravy) i nevládní neziskové organizace. Integrační politika musí být výsledkem dialogu napříč společnostmi, ve které zásadní úlohu musí hrát občanská společnost a samotní cizinci. Do procesu tvorby integrační politiky by proto měly být přizvány také menšiny skrze jejich vlastní organizace. Považujeme za správné podporovat diverzitu a nediskriminovat nikoho na základě náboženství, občanství, kultury nebo rasy.

V souladu s Konceptcí integrace cizinců vlády ČR považujeme za zásadní aspekty integrace: znalost českého či anglického jazyka, ekonomickou soběstačnost, orientaci migrantů ve společnosti a rozvíjení vztahů migrantů s majoritní společností. Integrace je oboustranný proces mezi stávajícími občany České republiky a nově příchozími lidmi ze zahraničí. Součástí integrační politiky musí být i vzdělávání zaměřené na posilování mediální gramotnosti, moderní dějiny nebo porozumění globálním problémům. Dialog o otevřenosti vůči odlišnostem je prevencí nenávistných projevů a diskriminace nejen cizinců. Je nutné brát v potaz, že za svými rodinami budou přicházet i vojáci, kteří bojovali na Ukrajině. Musíme zajistit jejich psychologickou péči.

Stěžejní je dále navyšování jazykových a interkulturních kompetencí úředníků. Pozornost musíme věnovat také přístupu všech cizinců do systému školství a systematicky podporovat děti s odlišným mateřským jazykem. Zásadní je také rozšířit přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění pro všechny pracující a studující osoby ze zahraničí. Musíme odstranit překážky v přístupu k zdravotní péči kvůli jazykové bariéře či poplatkům. Z důvodu narůstajících finančních výdajů států na zvládnání a koordinaci imigrace je nutné zapojit zaměstnavatele a požadovat jejich odpovědnost za integraci zahraničních pracovníků.

Spravedlivé podmínky k trvalému pobytu a občanství

Rovnoprávný status odlišných skupin, snahu pracovat na společných cílech a podporu nových občanů je zásadní pro úspěšný integrační proces a prevenci sociálních problémů. Po vzoru vyspělých států prosazujeme proto zjednodušení podmínek pro udělení trvalého pobytu a občanství pro všechny legálně pobývající občany ze zahraničí a jejich rodiny. Každý nově příchozí člověk bez ohledu na svůj původ má mít možnost stát se občanem ČR. Udělení občanství musí být v souladu s bezpečnostní strategií České Republiky.

Vztah Pirátů k českým občanům v zahraničí

Naši krajané v zahraničí budují dobrou pověst Česka a přispívají k naší propojenosti se světem. S krajany chceme proto udržovat kontakt a podporovat je. Zejména podporujeme vznik českých škol a českých center v zahraničí a podporu výměnných vzdělávacích programů (zejména jazykových) pro děti českých emigrantů.

ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE A ZMĚNA KLIMATU

Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce

Podporujeme humanitární pomoc jako součást komplexního přístupu k migraci. Klademe důraz na dlouhodobé přínosy rozvojové a transformační spolupráce. Humanitární pomoc však nesmí sloužit jako argument pro zbavení se odpovědnosti dostát závazkům mezinárodního práva v oblasti azylu. Takzvaná pomoc v místě původu migrantů se stala politickým nástrojem, který situaci neřeší komplexně, ale pouze částečně. Pomoc v zasažených oblastech pomáhá zmírňovat dopady katastrof na uprchlíky i státy, do nichž utíkají. Není ale pravda, že by migraci zastavovala. Pro zastavení neregulované migrace musíme spolupracovat s našimi sousedy mimo EU.

Migrace v důsledku změny klimatu a její předcházení

Změny klimatu s sebou přináší i přímý dopad na pohyb lidí na celém světě. V důsledku změn klimatu a klimatických jevů, jako jsou povodně, požáry, bouře, vzestup hladiny moře, zasolování a desertifikace nejen zemědělské půdy a rostoucí nedostatek vody, čím dál více lidí musí měnit své zaměstnání a opouštět své domovy. Na tyto nové výzvy je nutné reagovat. Věříme, že nejefektivnější prevencí migrace v důsledku klimatických změn je celosvětový boj proti těmto změnám, čímž zajistíme alespoň zmírnění dopadů.

ZDROJE

Akademie věd České republiky (AV ČR) (2022) Migrace a občasně ze „třetích zemí“ v ČR. Expertní stanovisko AV ČR 1/2022.

Evropská komise (2023) Kritický nedostatek pracovních sil chce Komise řešit novými opatřeními v oblasti schopností a dovedností. 15. listopadu 2023 Dostupné online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_5740

Český statistický úřad (ČSÚ) (2023a,b)

- Cizinci - zaměstnanost. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_zamestnanost
- Data - počet cizinců. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

Konsorciem českých nevládních organizací pracujících s migranti (2018) Integrace cizinců v Česku z pohledu nevládních organizací. Praha.

Krebs M, Pechová E (2008) *Zpráva z projektu: vietnamští dělníci a dělnice v českých továrnách*. Praha: La Strada, o.p.s.

Ministerstvo vnitra České republiky (2023) *Zpráva o situaci v oblasti migrace and integrace cizinců na území České Republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (2023) Zaměstnávání cizích státních příslušníků Dostupné

z: <https://data.mpsv.cz/web/data/vizualizace9?mesic=1&rok=2023&typPohledu=STATY>

- Analýza neobsazenosti pracovních místo podle profese. Dostupné z: <https://data.mpsv.cz/web/data/vizualizace11?rok=2023&ctvrtleti=3>

Urząd do spraw cudzoziemców (2023) Mapy i dane statystyczne imigrantów. Dostupné z: <https://migracje.gov.pl/en/>